

FOLDER TURYSTYCZNY

TURISTICKÝ PROSPEKT

NATURA 2000

www.natura2000-pl-cz.info

Wydawca / Vydavateľ:

ul. Bohaterów II Armii Wojska Polskiego 14F
59-900 Zgorzelec
tel. 504 089 860

Partner

Projekt „Transgraniczna promocja turystyczna walorów przyrodniczych obszarów Natura 2000” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz środków budżetu państwa za pośrednictwem Euroregionu Nysa

Projekt „Přeshraniční turistická propagace přírodních hodnot lokalit Natura 2000” je spolufinancován Evropskou unií v rámci Evropského fondu pro regionální rozvoj a z prostředků státního rozpočtu prostřednictvím Euroregionu Nisa

 Obszar Natura 2000 to nowa forma ochrony przyrody w Unii Europejskiej, która uzupełnia dotychczasowy system obszarów i obiektów chronionych. Za obszary Natura 2000 uznaje się tereny najważniejsze dla zachowania zagrożonych lub bardzo rzadkich gatunków roślin, zwierząt czy charakterystycznych siedlisk przyrodniczych, mających znaczenie dla ochrony wartości przyrodniczych Europy, czyli tzw. **różnorodności biologicznej**.

Wspólne działania na rzecz zachowania dziedzictwa przyrodniczego Europy w oparciu o jednolite prawo ma na celu optymalizację kosztów i spotęgowanie korzystnych dla środowiska efektów. Obszary Natura 2000 są elementem europejskiej sieci ekologicznej z naukowo potwierdzonym dobrym zachowaniem środowiska naturalnego, a co za tym idzie – to miejsca znane w całej Europie, dobre do efektywnego biernego i czynnego wypoczynku.

To wszystko sprawia, że przyciągają one coraz więcej turystów.

Po co Natura 2000 ?

- Aby chronić najcenniejszą przyrodę dla przyszłych pokoleń
- Aby żyć w czystym środowisku
- Aby zachować ginące i zagrożone gatunki roślin, zwierząt i miejsc, w których można je spotkać

Zapraszamy Państwa do odwiedzenia prezentowanych obszarów Natura 2000 na pograniczu polsko-czeskim i zapoznania się z innymi atrakcjami turystycznymi w tym obszarze.

 Soustava lokalit Natura 2000 je novou formou ochrany přírody v Evropské unii, která doplňuje stávající systém chráněných území a objektů. Za oblasti Natura 2000 se považuje nejdůležitější oblasti pro zachování ohrožených nebo velmi vzácných druhů rostlin, zvířat nebo charakteristických přírodních stanovišť významných pro ochranu přírodních hodnot Evropy, tj. **biodiverzity**.

Společné aktivity pro zachování přírodního dědictví Evropy založené na jednotné legislativě mají za cíl optimalizovat náklady a zvýšit přínos pro životní prostředí.

Oblasti Natura 2000 jsou součástí evropské ekologické sítě s vědecky prokázaným dobře zachovalým přírodním prostředím, a proto jsou to - místa známá po celé Evropě, vhodná pro efektivní pasivní a aktivní odpočinek.

A všechno to způsobuje, že přitahují stále více turistů.

Proč Natura 2000?

- Kvůli ochraně nejceněnější přírody pro budoucí generace
- Abychom mohli žít v čistém prostředí
- Kvůli zachování mizejících a ohrožených druhů rostlin, zvířat a míst, kde se nacházejí a je možné je potkat.

Zveme Vás k návštěvě prezentovaných lokalit Natura 2000 v polsko-české příhraniční oblasti a seznámení se s dalšími turistickými zajímavostmi v této oblasti.

Obejmują jeden z największych w Polsce zwartych kompleksów leśnych. Dominują tu nieurodzajne, piaszczyste siedliska, na których dobrze rosną bory sosnowe z ubogim runem, złożonym głównie z wrzosów

Tyto lesy zahrnují jeden z největších kompaktních lešních komplexů v Polsku. Dominantní jsou zde neplodné písčité stanoviště, na kterých dobře rostou borovicové lesy s chudými mechovými a bylinnými patry složenými převážně z vřesu a borůvek. V patře

křovin na suchých stanovištích se nachází Janovec metlatý a na vlhkých - Krušina olšová. V úrodnějších stanovištích se vyskytují ostrovy smíšených lesů a fragmenty listnatých lesů: bučín a dubohabřin. Poblíž města Węglińiec se nachází rašeliniště a komplex rybníků - Rybníky Parowskie, obklopené starými duby. Rozmanitost krajiny zajišťují

i borówki. W piętrze podszytu na stanowiskach suchych występuje żarnowiec miotlasty, a na wilgotnych- kruszyna pospolita. Na żyzniejszych siedliskach występują płaty borów mieszaných i fragmenty lasów liściastych: buczyn i grądów. W okolicy Węglińca znajdują się torfowiska i kompleks stawów rybnych – **Stawy Parowskie**, otoczone starodrzewiem dębowym. Urozmaiceniem terenu są rozległe wrzosowiska i brzeziny w rejonie Świątoszowa, a na podmokłych zagłębieniach terenu – fragmenty olsów. Stwierdzono tu 19 lęgowych gatunków ptaków, wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, a z nich 9 gatunków zostało umieszczonych na liście ptaków zagrożonych w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt. Bory Dolnośląskie są najważniejszą w południowo-zachodniej części Polski ostoją **bielika, kani rudnej i lelka**. Na obszarze stwierdzono występowanie jednych z największych liczebnie w Polsce populacji sów: **włochatki** (ok. 200 par lęgowych) i **sóweczki** (ok. 100 par).

rozsáhlé vřesoviště a brězové lesy v oblasti obce Świątoszów a na niżej położených místech a v zamokřených územích - také malé fragmenty olšových lesů. Bylo zde zjištěno 19 druhů hnízdících ptáků uvedených v I příloze Směrnice o ptácích a 9 z nich bylo zařazeno na seznam druhů ohrožených v Polsku vyhytnutím, Polského Červeného seznamu ohrožených druhů. Dolnoslezské Bory jsou nejdůležitějším útočištěm v jihozápadní části Polska pro Orla mořského, Luňáka červeného, Lelka lesního. V této oblasti byl zjištěn výskyt jedné z největších populací sov v Polsku: Sýce rousného (cca. 200 hnízdících párů) a Kulíška nejmenšího (cca. 100 párů).

Objemují zachodni fragment Borów Dolnośląskich. Drzewostan zdominowany jest przez sosnę, rzadko występują fragmenty lasów liściastych. Lasy zostały znacznie osuszone poprzez melioracje, ale wprowadzone kilka lat temu bobry odtworzyły wiele mokradeł. W zachodniej części ostoi znajdują się liczne stawy. Stwierdzono tu występowanie aż 21 rodzajów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, choć sumarycznie zajmują one bardzo niewielką powierzchnię. Szczególnie wartościowe są siedliska podmokłe (torfowiska wysokie, bory bagiennie) oraz wilgotne wrzosowiska z atlantyckim wrzoścem bagiennym, przygielką brunatną i ponikłem wielołodygowym. Między Nysą a Kwisą znajdują się najcenniejsze przyrodniczo siedliska z gatunkami roślin atlantyckich na krańcach ich zasięgu w Polsce. Występuje tu też bogata fauna leśnych bezkręgowców, w tym dwa stanowiska łątki ozdobnej (z trzech w całej Polsce!) oraz ważek: trzepli zielonej i zalotki większej. Można tu też znaleźć stare drzewa, w których żyją chrząszcze: pachnica dębowa i jelonek rogacz. Obszar jest ważną ostoją wilka, którego 1-2 watahy regularnie przebywają na tym terenie.

Tyto lesy zahrnují západní část Dolnoslezských Borů. V stromovém patře dominuje borovice, zřídka se vyskytují fragmenty listnatých lesů. Lasy byly významně osušeny drenáží ale bobři, kteří byli tady zavedeni před několika lety, vytvořili mnoho mokřadů. V západní části útočiště naházejí se četné rybníky. Byl zde zjištěn výskyt až 21 druhů stanovišť uvedených v I příloze Směrnice o stanovištích i když celkově zabírají plochu o nepříliš velké rozloze. Obzvláště hodnotné jsou zamokřená území (rašelinisté vrchovištní, bahenní lesy) a také zamokřené vřesoviště s vyskytujícími se atlantským druhem Vřesovcem čtyřřadým, Hrotnosemenkou hnědou a Bahničkou trsnatou. Mezi Nisou a Kwisou nacházejí se přírodní stanoviště o nejvyšší přírodní hodnotě, kde se vyskytují rostliny atlantických druhů a zde mají okraj svého rozmezí v Polsku. Vyskytuje se tady také bohatá fauna lesních bezobratlovců, v tom dva stanoviště Šidelka ozdobného (z celkem 3 v Polsku!) a také vážek: Klínatky rohaté a Vážky jasnoskvřnné. Je možné zde nalézt staré stromy ve kterých žijí brouci: Páchník hnědý a Roháč obecný. Tato lokalita je důležitým útočištěm vlka, kterého 1 - 2 smečky pravidelně se vyskytují na tomto území.

Obejmuje fragmenty doliny Nysy Łużyckiej wraz z doliną jej prawobrzeżnego dopływu – Bielawki. Dolina Nysy osiąga tu głębokość do 20 m i ma charakter zbliżony do naturalnego: występują tu podmywane, strome zbocza, liczne zakola, odsypy. W korycie Nysy znajduje się jednak kilka sztucznych kamiennych podpiętrzeń, gdzieś tam brzegi rzek są umocnione i obramowane wałami przeciwpowodziowymi. Żyzne gleby – mady rzeczne – porastają lasy: iglaste, liściaste i mieszane. Miejscami powstała mozaika krajobrazowa: otwarte wody starorzeczy otoczone szuwarami sąsiadują z murawami napiaskowymi, a nawet z murawami ciepłolubnymi (kserotermicznymi), na których zobaczymy np. kocanki piaskowe. Na terenie ostoi występują ważki lub motyle. Z gatunków ujętych w Czerwonej Liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce występują: ważki lecichy – południowa i mała oraz chrząszcz ciółek matowy. Spośród płazów i ssaków figurujących w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej zarejestrowano traszkę grzebieniastą, kumaka nizinnego, wydrę i bobra europejskiego.

Zahrnuje fragmenty údolí Lužické Nisy spolu s údolím její pravého přítoku - říčkou Bielawkou. Údolí Nisy dosahuje zde hloubky až 20 metrů a má přirozenou povahu blížící se té původní, přírodní: zde se vyskytují strmé svahy, četné zákruty (meandry) a sesuvy. V korytě řeky Nisy však existuje několik umělých kamenných jezů vzdýmajících vodu a sem a tam jsou břehy řek vyztuženy a zarámovány protipovodňovými hrázi. Úrodné půdy - říční půdy jsou zarostlé jehličnatými, listnatými a smíšenými lesy. Místy vznikla krajinná mozaika: otevřené vody slepých říčních ramen obklopené bažinami sousedí s písčitymi loukami a dokonce s termoofilními loukami (xerothermickými loukami), kde můžeme vidět například i Smil písečný.

Na území útočiště se vyskytují vážky nebo motýly. Z druhů které jsou zahrnuté na Červený seznam ohrožených nebo mizících druhů zde se vyskytují: vážky - Vážka hnědoskvrnná a Vážka žlutoskvrnná a také brouk Roháček kozlík. Z obojživelníků a savců zmíněných v II příloze Směrnice o stanovištích byl zde zaznamenán Čolek velký, Kuňka obecná, Vydra říční a Bobr evropský.

Útočiště se táhne od Trzcińce ke Zgorzelci. Oblast zahrnuje vysoce rozmanitou krajinu údolí řeky, od soutěsek poblíž obce Posada až do meandrů a marší směrem ke Zgorzelci. Nisa na tomto úseku je regulovaná řeka, přesto časté záplavy ve výsledku způsobují dobrý stav zachování doprovodných stanovišť, díky zachování tradičního způsobu hospodaření (vypásání dobytka a extenzivní

ostoja ciągnie się od Trzcińca po Zgorzelec. Obszar obejmuje silnie zróżnicowany krajobraz doliny rzecznej, od przełomów w okolicy Posady do meandrów i rozlewisk w stronę Zgorzelca. Nisa na tym odcinku jest rzeką uregulowaną, ale częste wylewy skutkują dobrym stanem zachowania towarzyszących jej siedlisk dzięki utrzymaniu tradycyjnego sposobu gospodarowania (wypas i ekstensywne wykorzystanie łąk).

Występuje tu 10 typów siedlisk przyrodniczych, z których najcenniejszy jest zespół siedlisk łąkowych, stanowiących siedlisko wielu gatunków roślin i zwierząt. Teren ostoi jest silnie zagrożony z dwóch powodów: poprzez inwazję sprowadzonych przez człowieka roślin, np. rdestowca japońskiego, niecierpka gruczołowatego czy topinambura oraz gospodarce: wykopywanie stawów hodowlanych, zaorywanie łąk i zmiany przeznaczenia gruntów (budowlane, przemysłowe).

Poza gatunkami zwierząt, częstymi w innych ostojach (np. bóbr, wydra czy nocek duży) występuje tu szereg gatunków cennych owadów, a wśród nich trzepla zielona, czerwończyk nieparek, modraszek telejus i modraszek nausitous.

využití luk). Vyskytuje se zde 10 typů přírodních stanovišť, z nichž nejvýznamnější je komplex lučních stanovišť, které jsou útočištěm mnoha rostlinných a živočišných druhů. Území útočiště je silně ohroženo ze dvou důvodů: invazí rostlin umělé přinesených člověkem, jako je Křídlatka japonská, Netykavka žláznatá nebo Slunečnice topinambur a také hospodařením: zakládáním chovných rybníků, oráním luk a změnami v územních plánech pozemků (na stavební a průmyslové). Kromě druhů zvířat, běžných v jiných útočištích (např. bobr, vydra nebo Netopýř velký) vyskytuje se tady celá řada hodnotných druhů hmyzu, mimo jiné Klínatka rohatá, Ohniváček černočárny, Modrásek očkovaný a Modrásek bahenní.

REZERWATY PRZYRODY

W rezerwacie ścisłym „**Torfowisko pod Węglińcem**” o pow. 1,35 ha znajduje się wyjątkowo na nizu skupisko chronionej sosny drzewokosej (dawna nazwa: sosna błotna). Sosna ta jest w istocie mieszańcem międzygatunkowym sosny zwyczajnej i sosny górskiej (kosodrzewiny). Ma ona inny pokrój niż sosna zwyczajna: cienki (nawet u starych okazów) pień o ciemnej korze, koronę bardziej stożkową niż szeroką, także krótsze i ciemniejsze liście (igły) oraz niesymetryczne szyszki. Rezerwat utworzono w 1937 r., a w 1959 r. stanowisko sosny drzewokosej ponownie objęto ochroną. Wtedy to wiek najstarszych okazów oszacowano na ponad 200 lat! Mimo sędziwego wieku drzewa są niepozorne; wiek zbadanego osobnika o średnicy pnia 26 cm określono na 185 lat. Na terenie rezerwatu oprócz sosny drzewokosej występują także inne rośliny chronione: bagno zwyczajne i kruszyna pospolita. Na uwagę zasługuje występowanie na nizu górskiego gatunku – starca Fuchsa. Z powodu coraz niższego poziomu wód gruntowych, skutkującego zmianą warunków siedliskowych, zmienia się też skład gatunkowy biocenozy.

Rezerwat „**Wrzosiec koło Piasecznej**” zajmuje powierzchnię 40,16 ha, w tym obszar 12,08 ha to rezerwat ścisły. Ochronie podlega tu unikalne torfowisko przejściowe na ubogim podłożu, o zmiennym poziomie wód gruntowych, zasilane głównie wodami opadowymi, ze stanowiskiem mszaru wrzoscowego. Jest to zbiorowisko nieleśne, torfotwórcze,

PŘÍRODNÍ REZERVACE

V přírodní rezervaci „**Rašeliniště u Węglińce**” o celkové rozloze 1,35 ha nachází se výjimečně pro nižší nadmořské výšky seskupení chráněné Borovice blatky. Tento druh borovice je ve skutečnosti mezidruhovým hybridem Borovice lesní a Borovice kleči (kosodřeviny). Má ona jiný vzhled než Borovice lesní: úzký (dokonce i u starých jedinců) kmen s tmavou kůrou, korona stromu není příliš široká má více kuželovité tvar, a tento druh má také tmavější listí (jehly) a nesymetrické šišky. Rezervace byla zřízena v roce 1937, a v roce 1959 stanoviště Borovice blatky stalo se opět rezervací. A právě tehdy věk nejstarších exemplářů byl odhadovaný na více než 200 let! I přes pokročilý věk stromy jsou nenápadné; věk prozkoumaného exempláře o průměru kmene 26 centimetrů byl určen na 185 let. Na území rezervace kromě Borovice blatky vyskytují se i další chráněné rostliny: Krušina olšová a Rojovník bahenní. Pozoruhodný je výskyt v nížinách nadmořských výškách horského druhu - Starčka Fuchse. Z důvodu neustálého klesání hladiny spodních vod, které způsobuje změnu podmínek v stanovištích, mění se také druhové složení biocenózy.

Rezervace „**Vřesovec u Piasečné**” má rozlohu 40,16 hektarů, a v tom plocha 12,08 hektarů to bezzásahová zóna. Předmětem ochrany je zde jedinečné přechodné rašeliniště na půdě chudé na živiny a s kolísající hladinou podzemních vod, která je posilována vodou ze srážek, a kde vyskytují se i místa s plochami rašeliniště vrchovištní. Je to rostlinné společenstvo nelesní povahy, rašelintvorné s mechorosty

z mchami torfowcami i wrzoścem bagiennym – rzadką, ginącą rośliną atlantycką. Takie zbiorowisko jest charakterystyczne dla klimatu atlantyckiego. Z roślin chronionych i rzadkich na terenie rezerwatu występują też: rosiczki – okrągłolistna i pośrednia, widłak goździsty, widłaczek torfowy, bagno zwyczajne, przygiełka biała, wełnianka wąskolistna i wełnianki.

Rezerwat leśny „**Grądy koło Posady**” o pow. 5,27 ha został utworzony dla ochrony naturalnych lasów grądowych, porastających krawędź doliny Nisy Łużyckiej o charakterze przełomu. Obiekt jest unikatowy w skali Polski ze względu na obecność drzewostanu z lipą i klonem. Krajobraz rezerwatu ma charakter podgórski mimo bliskości miejsc znacznie przekształconych przez człowieka (Turossów). Lasy porastające stoki doliny mają zróżnicowany charakter – od fragmentów z przewagą dębu i graba do fragmentów z dominacją lipy, klonu i jawora. W runie spotkać można głównie gatunki roślin, charakterystyczne dla żyznych lasów liściastych. Na obszarze rezerwatu występuje 140 gatunków roślin naczyniowych oraz 8 gatunków mszaków. Znaleźć tu można dwa gatunki chronione: bluszcz (ochrona częściowa) i parzydło leśne (ochrona ścisła). Na skraju lasu i przy drogach leśnych wykształciły się fragmenty cennych, bo biologicznie różnorodnych zbiorowisk zaroślowych, tzw. oszyjków. Drzewostan ma 120-150 lat, a wymiary pomnikowe osiąga tutaj ok. 30 okazów dorodnych dębów, lip i buków. Występuje tu wiele gatunków ptaków, związanych ze środowiskiem leśnym.

Rašeliniakowymi a Vřesovcem čtyřřadým. Takové rostlinné společenstvo je charakteristické pro atlantské klima. Z chráněných a vzácných druhů rostlin na území rezervace vyskytují se také: Rosnatky - okrouhlolistá a prostřední, Plavuň vidlačka, Plavuňka zaplavovaná, Rojovník bahenní, Hrotnosemenka bílá, Suchopýr úzkolistý a jiné druhy suchopýů.

Lesní rezervace „**Dubohabřiny u Posady**” o rozloze 5,27 hektarů byl ustanoven pro ochranu přírodních dubohabřin, prorůstajících okraj údolí Lužické Nisy, která má povahu soutěsky. Objekt je jedinečný v polském měřítku vzhledem k přítomnosti stromových porostů s lipou a Javorem mlčcem. Krajina rezervace má podhorský vzhled i přes blízkost míst významně přeměněných člověkem (Turossów). Lesy, které rostou na svazích údolí, mají různorodý charakter - od fragmentů s převahou dubu a habru až po lokality s převažující lipou, Javorem mlčcem a Javorem klenem. V bylinném a mechovým patře lesa vyskytují se především rostlinné druhy charakteristické pro úrodné půdy listnatých lesů. Na území rezervace vyskytuje se 140 druhů cévnatých rostlin a 8 druhů mechorostů. Je možné zde najít dva chráněné druhy: břechtan (částeční ochrana) a Udatnu lesní (přísná ochrana). V přechodových pruzích okolo lesa a u lesních cest vyvinuly se fragmenty cenných, protože biologicky různorodých keřových společenstev tak zvaných křovinných lemů. Stromy mají 120 - 150 let, a rozměry stromů které kvalifikují je do zahrnutí do ochrany jako pamětní strom dosahují zde cca. 30 exemplářů mohutných dubů, lip a buků. Vyskytuje se zde mnoho druhů ptáků spojených s leśním prostředím.

INNE CIEKAWOSTKI PRZYRODNICZE:

Graniczny Wierch

Przez Czechów zwany „Łysym”, co oddaje wygląd czeskiej części – rozległa, trawiasta łąka. Jego północno-zachodni (polski) wierzchołek ma wysokość 616 m n.p.m. i znajduje się tu rozległy wiatrołom, z którego rozciąga się doskonały widok na Bogatynię i dalej, aż po Zgorzelec, Pieńsk i Lubań. Stoki Granicznego Wierchu to kompleks leśno-źródłiskowy, podobny do zbiorowisk roślinnych dolnego regła Sudetów. Napotkamy tu rosnący na ubogiej, kwaśnej glebie zespół podgórskiej dąbrowy, z dębami bezszypułkowymi, brzozą brodawkową i domieszką buka. Podszycie tworzą zarośla leszczyny i kruszyny, a w runie zobaczymy gwiazdnicę wielkowiatawą i pszeniec gajowy. W dolinkach strumieni znajdziemy płyty grądów i łęgów, a w źródlanej wodzie rośnie mech zdrojek potokowy.

Zwałowisko przy KWB Turów

Największa w Polsce hałda ziemi – pozostałość nadkładu z odkrywkowej kopalni węgla brunatnego „Turów”. Gleba jest tu sztucznie wzbogacana w substancje mineralne (mineralno – organiczny nawóz turoszowski MONT), odpowiednio kształtowana i odwadniana. Na zwałowisku sadzony jest las. Wykształciły się tu specyficzne bezleśne siedliska, w których dogodnie miejsce do życia znajdują rzadkie ptaki, np. sieweczka rzeczna, dudek, lerka, białorzytka i figurująca w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt” czeczotka. Są drapieżniki – kania czarna, pustułka, zalatuje bocian czarny. W licznych oczkach wodnych żyją i rozmnażają się rzadkie gatunki płazów, m.in. traszka grzebieniasta, traszka górska i kumak nizinny oraz rzadkie gatunki ważek, m.in. lecicha południowa i szablak przewiązany.

OSTATNI PŘÍRODNÍ ZAJÍMAVOSTI:

Hraniční Vrch

Čechy nazývají „Lýsým”, což odráží vzhled jeho české části – obrovské, travnaté louky. Jeho severozápadní (polský) vrchol má výšku 616 metrů nad mořem. a tam se nachází rozsáhlý polom s dokonalým výhledem na

Bogatyniu a dále až ke Zgorzelci, Pieńsku a Lubani. Svahy Hraničního Vrchu představuje lesní a pramenitý komplex, podobný rostlinným společenstvím horského bučinového patra Sudetů. Potkáme zde rostoucí na kyselé chudé na živiny půdě společenství podhorské doubravy s Dubem zimním, Břízou bělokorou a příměskem buku. Keřové patro tvoří porost složený s Krušiny olšové a Lísky obecné a v bylinným a mechovým patře uvidíme Ptačince velkokvětého a Černýše hajného. V údolích potoků najdeme plochy dubohabrového háje a lužního lesa a v pramenité vodě roste mechorost Pramenička obecná.

Výsypka u Dolů a elektrárny Turów

Největší v Polsku hromada půdy - zbytků skrývkových hmot z těžby povrchových dolů hnědého uhlí „Turów”. Půda je zde uměle obohacena minerálními látkami (minerální a organické turošovské hnojivo MONT), vhodně tvarovaná a odvodňovaná. Na výsypce je vysazován les. Vyvinuly se zde specifické nelesní stanoviště, ve kterých vhodné místo pro život nacházejí vzácné druhy ptáků např. Kulík říční, Dudek chocholatý, Skřivan lesní, Bělořit šedý a také druh zahrnutý do Polského seznamu ohrožených druhů Čečetka zimní. Jsou zde draví ptáci – Luňák hnědý, poštolka, občas sem zalétá Čáp černý. V početných vodních tůních žijí a rozmnožují se vzácné druhy obojživelníků, mimo jiné: čolek velký a horský a Kuňka obecná a také vzácné druhy vážek, mimo jiné Vážka hnědoskrvná a Vážka podhorní.

Aleje dębowe pod Porajowem

Pomiędzy Porajowem a Trójstykiem granicznym znajdują się aleje dębowe, składające się ze wspaniałych, wiekowych dębów, które pierwotnie porastały... groble stawowe. Przez kilka stuleci w dolinie Nysy Łużyckiej pod Porajowem i Sieniawką funkcjonowały stawy rybne. Na początku XIX w. stawy te zostały osuszone i zamienione w użytki zielone i grunty orne i jedynie dzięki obecności starych dębów można wytyczyć granice nieistniejących już zbiorników wodnych.

Olsy Toporowskie

Objęmuje starorzeczka w dolinie Nysy Łużyckiej na północ od Toporowa. Ols to las, rosnący na stale podmokłym, zabagnionym terenie. Głównymi gatunkami drzew, które mogą rosnąć w takich warunkach są olchy: czarna i szara oraz wierzyba i jesiony. Drzewa rosną na wysokich kępach, utworzonych przez mchy torfowce i turzyce, otoczonych wodą. W obfitym podszyciu występują: porzeczka czarna, kalina, kruszyna, czeremcha, dereń, bez czarny i koralowy. Napotkać tu można zarówno rośliny wodne, jak np. grąźel żółty, żabiściek pływający, strzałkę wodną czy okrężnicę bagienną, jak i rośliny terenów podmokłych: kosaćca żółtego, wąkrotę zwyczajną czy siedmiopalecznik błotny. Olsy Toporowskie stanowią dogodnie siedlisko dla wielu ptaków, m.in. bociana czarnego, gągoła (kaczki, która ma gniazdo w dziupli, nawet 20 m nad ziemią!), kani czarnej i rudej. Jest też znakomite miejsce dla płazów i gadów, w tym rzekotki drzewnej czy żmii zygzakowatej. Przed olsami, od pomnika II Armii WP w Prędocicach (Toporowie) w kierunku

Dubové Aleje u Porajowa

Mezi Porajowem a hraničním Trojmezím nacházejí se dubové aleje, které tvoří výjimečné staré duby, které původně porůstaly... násypy kolem rybníků. Před několika staletími v údolí Lužické Nisy u Porajowa a Sieniawky existovaly chovné rybníky. Na začátku 20. století byly osušeny a zaměněny na zelené plochy a hospodářskou půdu a jen díky přítomnosti starých dubů je možné označit hranice neexistujících vodních nádrží.

Toporovské olšiny

Zahrnují slepá ramena v údolí Lužické Nisy na sever od Toporova. Olšina je les rostoucí na neustále zamokřeném nebo bahnitým území. Hlavními druhy stromů, které mohou růst v takových podmínkách jsou olše: šedá a lepkavá, vrby a jasaný. Stromy zde rostou na vysokých chomáčích vytvořených mechorosty rašeliníky a ostřicemi, a obklopených vodou. V bohatém patře křovin vyskytují se: Černý rybíz, kalina, krušina, střemcha, dřín, Bez černý a Bez červený. Je možné zde potkat jak vodní rostliny jako je např. Stulík žlutý, Vodňanka žabí, Šípatka strelolistá nebo Žebratka bahenní, tak i rostliny trvalé zamokřených území: Kosatce žlutého, Pupečníka obecného nebo Mochnu bahenní. Toporovské olšiny představují vhodné prostředí pro mnoho ptáků mimo jiné: Čápa černého, Hohola severního (druh kachny která má hnízdo v dutině stromu ve výšce skoro 20 metrů nad zemí!), Luňáka hnědého a Luňáka červeného. Je to skvělé stanoviště pro obojživelníky a plazy včetně Rosničky zelené a Zmije obecné. Před olšinami, od památníků II Polské Armády

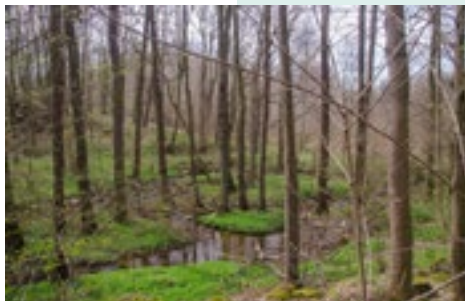
b. majątku Tormersdorf ciągnie się piękna aleja, złożona z 80 drzew. Rosną tu lipy, dęby i graby o obwodzie powyżej 200 cm. Aleja od 1993 r. została objęta ochroną jako pomnik przyrody (nr rej 1338). Stare drzewa to znakomite siedlisko dla wielu gatunków zwierząt: ssaków – np. kuny leśnej i domowej lub nietoperzy, ptaków – np. sów, oraz owadów – np. pachnicy dębowej czy jelonka rogacza.

Zwirownia k. Żarki nad Nysą

Wydobycie kruszywa zmieniło wygląd rzeki: duże lustro wody otoczone jest brzegami o urozmaiconej linii i wysokości. W stromych skarpach budują swoje gniazda – norki ziemne – jaskółka brzegówka. Na drzewach siedzą czatujące na ryby kormorany, a w gałęziach nad wodą można zobaczyć ukryte misternie utkane gniazdo remiza. Rano i wieczorem z nadrzecznych zarośli słychać monotonny głos świerszczaka. Nierzadko wtóruje mu ropucha paskówka oraz niewielka zielona żabka – rzekotka drzewna – jedyny w Polsce płaz z rodziny rzekotkowatych.

Przełom Czerwonej Wody

Na bazaltowych stokach Góry Ognistej, rozciętej przez wody rzeki rosną fragmenty lasu klonowo-lipowego, z pnączem – chmielem w podszycie i przylaszczką w runie. Między drzewami widać wychodnie bazaltowe – skupiska skałek i głazów z florą naskalną, m.in. paprotką zwyczajną. Nie uregulowana rzeka o czystej wodzie płynie tu raz leniwie, zakolami, raz pędząc po skałach. W czystej wodzie pływają minogi

strumieniowe i licznie rośnie tu włosienicznik wodny. Do najcenniejszych roślin należy bezzieleniowy storczyk gnieźnik leśny. W koronach drzew można zobaczyć pełzaczka leśnego i kowalika oraz kilka gatunków dzięciołów. Na pobliskich łąkach spotkamy motyle – modraszka telejusza, modraszka nausitousa i ważkę trzeplę zieloną.

v Prędocicach (Toporově) směrem k bývalému panství Tormersdorf vede nádherná alej, tvořena 80 stromy. Rostou zde lípy a habry o průměru kmenů větším než 200 centimetrů. Alej od roku 1993 je chráněna jako přírodní památka (č. 1338). Staré stromy to skvělé stanoviště pro mnoho druhů zvířat: savců - Kunu lešní a Kunu skalní nebo netopýrů, ptáků např. sov, a také hmyzu – Páchníka hnědého nebo Roháče obecného.

Štěrkovna u Žarki nad Nisou

Těžba dříví (štěrku) změnila vzhled řeky - velká vodní plocha je obklopena břehy o různorodých tvarech a výškách. Na strmých svazích stavějí svá hnízda - Norky evropské - Břehule říční. Na stromech sedí čichající na ryby kormorány a ve větvích nad vodou je možné spatřit skryté a mistrně upletené hnízdo moudivláčka. Ráno a večer z houštin u řeky je slyšet monotónní hlas cvrčilk. Často ho doprovází Ropucha krátkonohá a malá zelená žába - Rosnička zelená - jediný v Polsku obojživelník z rodiny Rosničkovitých.

Soutěska Červené Vody

Na čedičových svazích Ohnivé Hory rozřezané vodami řeky, rostou fragmenty javorovo-lipového lesa s popínavou rostlinou chmelem v křovinném patře a Jaterníkem v bylinném patře. Mezi stromy je vidět čedičové výchozy - skupiny skal a kamenů se skalní flórou mimo jiné s Osladičem obecným. Neregulovaná řeka s čistou vodou proudí zde jednou pomalu s meandry jindy zas rychle spěchá po skalách. V čisté vodě

plují Mihule potoční a četné roste zde Lakušník vodní. K nejcenějším rostlinám patří nezelený druh lešný orchideje (vstavače) Hlístník hnízdák. V korunách stromů je možné spatřit Šoupálka dlouhoprstého a Brhlíka lešního a také několik druhů datlí. Na okolních loukách potkáme motýle Modráška očkovaného a Modráška bahenního a vážku Klínatku rohatou.

Stawiska

Kompleks stawów w północnej części gminy, przy granicy z Jerzmannkami. Dawne stawy hodowlane rzadko już teraz zarybiane otoczone są starodrzewiem: pomnikowymi dębami i lipami. Niektóre stawy zarastają roślinnością szuwarową, stwarzając dogodne warunki dla lęgów żurawia. Gniazduje tu lub regularnie żeruje wiele chronionych i rzadkich gatunków ptaków szponiastych i wodno-błotnych, m.in. trzmielojad, kania ruda, kania czarna, bielik, rybołów, błotniak stawowy czy bocian czarny. Płytkie zbiorniki wodne sprzyjają rozwojowi płazów i gadów, w tym bardzo licznej rzekotki drzewnej.

Las Miedziński

Duży kompleks leśny z żerowiskami bociana czarnego, który stroni od człowieka i żywi się drobnymi rybami

z czystych, płytkich wód. Jego granicę wyznacza Koci Potok, w którym do II wojny światowej można było znaleźć sło d k o w d n e perły – skójkę perforódkę. Koci Potok ma charakter rzeki podgórskiej. Jego koryto nie

było regulowane przez pół wieku, dzięki czemu mogły odtworzyć się tu naturalne warunki przyrodnicze. W dolinie Kocięgo potoku występują chronione rośliny: pierwiosnka wyniosła, konwalia majowa, kalina koralowa czy kruszyna pospolita. Bogate i zróżnicowane siedlisko leśne sprzyja występowaniu licznych ptaków i nietoperzy, w tym nocka Natterera i niewielkiej sowy – sóweczki.

Stawy Parowskie

Zespół stawów hodowlanych, o których pierwsze wzmianki pochodzą z 1329 r. Pod koniec XV w. Stawy Parowskie stały się własnością miasta Zgorzelca, z inicjatywy którego powstało

Rybniki

Soustava vodních ploch v severní části obce, u katastrální hranice s obcí Jerzmannki. V minulosti chovné rybníky do kterých nyní zřídka jsou vysazovány ryby a které jsou obklopeny starými stromy: přírodními památkami duby a lípami. Některé rybníky zarůstají vegetací, bahenními rostlinami, což vytváří příznivé podmínky pro hnízdění Jeřába popelavého. Hnízdí zde nebo pravidelně hledá potravu mnoho chráněných a vzácných druhů dravců a vodního ptactva, mimo jiné: Včelojed lesní, Luňák červený, Luňák hnědý, Orel mořský, Orlovec říční, Moták pochop nebo Čáp černý. Mělké rybníky jsou vhodné pro vývoj obojživelníků a plazů, včetně početné Rosničky zelené.

Miedziński Les

Velký lesní komplex s pastvištěmi Čápa černého, který vyhýbá se lidem a živí se malými rybami které loví v čistých mělkých vodách. Hranici lesa určuje Kočičí Potok ve kterém do Druhé světové války bylo možné najít mlže, který vytváří sladkovodní perly - Perlorodku říční. Kočičí Potok má povahu podhorské řeky. Její koryto nebylo regulováno celé

půlstoletí a díky tomu zde mohly se opět vytvořit přirozené přírodní podmínky. V údolí Kočičího Potoka vyskytují se chráněné druhy rostlin: Prvosěnka vyšší, Konvalinka vonná, Kalina obecná nebo Krušina olšová. Bohaté a rozmanité lesní stanoviště podporuje výskyt početných druhů ptáků a netopýrů, včetně Netopýra řasnatého a malé sovy Kulíška nemenšího.

Parowskie Rybníky

Soustava chovných rybníků, o které první zmínka pochází z roku 1329. Koncem 15. století Parowskie Rybníky staly se majetkem města Zgorzelec a z jeho iniciativy vznikla celá řada

szereg nowych zbiorników wodnych. Do dziś hoduje się w nich karpie, liny i szczupaki, a niezbyt intensywna gospodarka sprzyja zachowaniu bioróżnorodności ekosystemów wodnych. Jest to ptasia ostoja o znaczeniu ogólnopolskim. Stawy są wykorzystywane przez liczne ptaki jako miejsce odpoczynku podczas przelotów wiosennych i jesiennych. Wokół stawów rozciągają się trzcinowiska i torfowiska, będące miejscem lęgowym wielu ptaków, np. gęsi gęgawy, trzciniaaka, bąka, brzęczki, bekasy i słonki. Na stawach można zobaczyć liczne perkozy, łabędzie, cyranki, cyraneczki oraz inne kaczki, a przy brzegach i nad wodą czatują drapieżniki: bielik, kania ruda, rybołów, kobuz. Okoliczne bagna i torfowiska także sprzyjają wielu unikatowym gatunkom roślin, jak ponikło wielołodygowe, sitowie korzeniociepne, przygiętka biała, widłaki, gnidosz rozesłany, grzybieńce północne.

Buczyna Bielawska

Jest to kwaśna buczyna niżowa, czyli las, rozwijający się na ubogich glebach. Dominującym drzewem jest buk, ale spotyka się także nieliczne dęby i graby. Buki według wierzeń ludowych to drzewa, w które nie uderza piorun – są symbolem bezpieczeństwa. Runo jest ubogie: głównie borówka czarna (czarna jagoda) i charakterystyczna kosmatka gajowa, a także siódmaczek leśny i zachyłka trójkątna. Rosną tu też chronione rośliny: niepospolita paproć – podrzeń żebrowiec oraz barwinek pospolity.

Doliny rzek: Czernej Małej i Wielkiej

Wyjątkowo cenne, bo już rzadko spotykane niewielkie ciekі, mało przekształcone przez człowieka. Płyną spokojnie, otoczone szuwarami i lasami łęgowymi. Las łęgowy porasta teren zalewowy przy rzece; jest podmokły, z licznymi oczkami wodnymi

nowych wodnich nádrží. Do dnešního dne jsou v nich chovány kapři, liny a štiky, a nepřilíš intenzivní hospodaření přispívá zachování biodiverzity vodních ekosystémů. Je to ptačí útočiště o polském významu. Rybníky využívají četné druhy ptáků jako místo pro odpočinek během jarních a podzimních letů. Kolem rybníků rozpínají se rákosí a rašeliniště, které jsou místem hnízdění mnoha druhů ptáků, mimo jiné Husy velké, rákosníka, bukače, cvrčilkы, bekasiny a sluky. Na tůních rybníků je možné spatřit četné perkozy, labutě, čírky a ostatní kachny, a u břehů a nad vodou čichají dravci: Orel mořský, Luňák červený, Orlovec říční, Ostříž lesní. Okolní bažiny, mokřady a rašeliniště prospívají vzácným druhům rostlin jako je např. Bahnička trsnatá, Skřípina kořenující, Hrotnosemenka bílá, různé plavuně, Všivec lesní, Leknín bělostný.

Bielawská bučina

Jedná se o kyselé bučiny vyskytující se v nižších nadmořských výškách, rostoucí na chudých na živiny půdách. Buk je zde dominantním stromem, ale potkáme tam také nepřilíš četné duby a habry. Buky podle lidových přesvědčení jsou stromy, do kterých neuhodí blesk - jsou symbolem bezpečnosti. Patro mechů a bylin je chudé: hlavně roste zde Brusnice borůvka (černá borůvka), charakteristická Bika bělavá a také Sedmikvítek evropský a Bukovník kapradovitý. Rostou zde také chráněné druhy rostlin: neobvyklá kapradina Žebrovce

různoolistá a Barvínek menší.

Údolí řek: Černé Malé a Velké

Mimořádně cenné, protože dnes už vzácné, malé vodní toky, velmi málo přeměněné člověkem. Plují klidně, obklopené bažinami a lužními lesy. Lužní les roste na pravidelně zaplavovaném území u řeky; je podmáčený s četnými rybníky a s charakteristickými shluky

i charakterystycznymi kępami roślinności. W takim środowisku można spotkać bobry i wydry oraz interesujące bezkręgowce, np. ważki: trzeplę zieloną, szklarnika leśnego, gadziogłówkę pospolitą, świteziankę błyszczącą i świteziankę dziewicę. Również płazy znajdują tu doskonałe miejsce do rozrodu. W czystych wodach można zobaczyć pstrągi.

Łąki na Żurawiu

Rozległe, wilgotne łąki, porośnięte bujną roślinnością. Swoją nazwę wzięły od żerujących tu chętnie majestatycznych żurawi, które można tu też obserwować wiosną, podczas tańca godowego. Znakomite siedlisko bekasa kszyka, derkacza, kłaskawki czy gąsiora. Interesującymi mieszkańcami łąk na Żurawiu są duże i płochliwe ssaki – bobry. Wsiedlone na terenie nadleśnictwa Węgliniec bobrze rodziny znalazły tu znakomite warunki do życia. Ich nory można czasem zobaczyć podczas spaceru. Bobry potrafią w krótkim czasie poprawić stosunki wodne na wybranym terenie: budując tamy ze ściętych pni i gałęzi (liśćmi i drobnymi gałązkami się żywią) w naturalny sposób podnoszą poziom wód powierzchniowych i gruntowych. Na kwiatkach i na drogach możemy zaobserwować kolorowe motyle dzienne – latolotka cytrynka i pokłonnika osinowca (gatunek nieliczny w Polsce).

Park w Ostróżnie

Przy zrujnowanych zabudowaniach dworskich rozciąga się duży park z I połowy XIX w., tuż przy granicy z Czechami. Mimo zaniedbania wciąż widoczne jest założenie parkowe, a w samym parku znajduje się wiele imponujących, pomnikowych drzew, m.in. jesion wyniosły o obwodzie 630 cm, wiąz górski

vegetace. V takových podmínkách je možné narazit na bobry a vydry a také zajímavé bezobratlovce např. vážky Klínatku rohatou, Páskovce kroužkovaného, Klínatku obecnou a Motýlici lesklou a obecnou. Také obojživelníci nají zde výborné místo pro rozmnožování. V čistých vodách je možné spatřit pstruhy obecné (potoční).

Louky na Jeřábu

Rozsáhlé podmačené louky které jsou zarostlé hustou vegetací. Tyto louky za své jméno vděčí majestátním jeřábům, které velmi ochotně hledají zde potravu a které je zde možné pozorovat na jaře během toku kdy předvádí svatební tanec. Je to také výborné stanoviště pro druhy jako je Bekasina otavní, Chřástal polní, Bramborníček černohlavý nebo husy. Zajímavými obyvateli Luk na Jeřábu jsou velké a plaché savce – bobry. Odsunuté z oblasti spadající pod Lesní Zpravu Węgliniec rodiny bobrů našly tady skvělé životní podmínky. Jejich nory můžete zahlédnout během procházky. Bobry dokážou během krátké doby zlepšit vodní podmínky na daném území: stavením přehrad z kmenů a větví stromů (listím a malými větvíčky se živí), přirozeným způsobem zvedají úroveň hladiny podzemních a povrchových vod. Na květech a cestách je možné pozorovat barevné denní motýly Žlutáaska řešetlákového a Bělopáska topolového (druh vzácný v Polsku).

Park v Ostróżně

Vedle rozpadajících se budov panství, těsně u státní hranici s Českou Republikou nachází se rozsáhlý park z první poloviny 19. století. Navzdory tomu že je zanedbaný pořad je zřetelná parková myšlenka, a v samotném parku je mnoho impozantních pamětných stromů, mimo jiné Jasan ztepilý o obvodu kmene 630 centimetrů, Jilm horský o obvodu 583 centimetrů, Zerav

o obwodzie 583 cm, żywotnik zachodni (tuja) o obwodzie 140 cm, strzelista topola biała, wiekowe dęby, lipy i klony. Park przylega do rzeki Witki, na której znajduje się wodowskaz Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej.

Park Ujazdowski w Zgorzelcu

Położony w południowej części miasta, pomiędzy Czerwoną Wodą, torami kolejowymi i Nysą Łużycką. Założenie parkowe z I poł. XVIII w., wokół pałacyku przy ul. Francuskiej (dwór Ujazd). Stanowi przedłużenie Obszaru Natura 2000 „Przełomowa dolina Nysy Łużyckiej”, sięgającego

aż do obszarów wodonośnych i stawów filtracyjnych. Częściowo zagospodarowany, ma alejki spacerowe i leśną ścieżkę dydaktyczną w pobliżu Zespołu Szkół na Francuskiej. Są w nim spore kompleksy starodrzewia, tereny trawiaste oraz zarośla przybrzeżne.

W parku rosną pomnikowe dęby szypułkowe i buki, a także stare graby i lipy. Można tu obserwować ptaki parków: kosy, drozdy, sikory. W podmokłych zaroślach łęgowych rośnie m.in. kokorycz pusta oraz kryje się ptactwo wodne i płazy. Wieczorem na skraju lasu i nad wodą polują nietoperze: mroczek późny, borowiec wielki i cocek rudy.

Park podworski przy ul. Bolesławieckiej w Zgorzelcu

Pozostałości parku znajdują się obecnie w dolince zanieczyszczonego potoku. Zachowało się tu wiele interesujących i rzadko spotykanych drzew, jak np. wiąz, grab. Na uwagę zasługuje okaz rozrośniętego kwitnącego bluszczu i pomnik przyrody – kilkusetletni dąb szypułkowy o obwodzie ponad 6 m.

Obszar wodonośny

W dolinie Nysy Łużyckiej (na południowy zachód od centrum miasta Zgorzelca) podobnie jak tereny nadrzeczne od wiaduktu kolejowego do Miejskiego Domu Kultury wchodzi w skład obszaru Natura 2000 „Przełomowa dolina

zাপadni (thuja) o obwodzie 140 centimetrů, štihlý a vysoký Topol bílý a věkové duby, lípy a javory. Park se nachází v těsné blízkosti řeky Vitki (Smědě), na které je umístěná vodočetná lať Regionálního oddělení vodohospodářské správy.

Park Ujazdowski ve Zgorzelci

Nachází se v jižní části města mezi Červenou Vodou, kolejemi železnice a Lužickou Nisou. Je to park obklopující zámeček ve Francouzské ulici z první poloviny 18. století (Panství Újezd). Park představuje rozšíření lokality Natura 2000 Soutěska údolí Lužické Nisy, dosahující až k oblastem zvodně

a filtračním rybníkům. Je částečně upravený, jsou zde procházkové aleje a poblíž školních budov Středních odborných škol také lesní naučná stezka. V parku jsou poměrně velké skupiny starých stromů, travnaté plochy a porost typický pro podmáčené břehy řek. V parku rostou pamětní stromy Duby letní a buky,

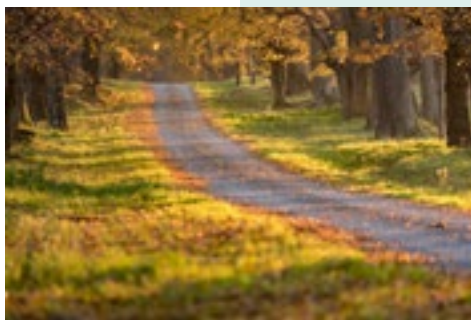
kromě toho staré habry a lípy. Je možné zde pozorovat typické pro parky druhy ptáků: kosy, drozdy, sýkory. V podmáčených oblastech lužních luk roste mimo jiné: Dymnivka dutá a v hustém porostu útočiště nachází vodní ptáci a obojživelníci. Večer na okrajích lesa nad vodou loví netopýři: – Netopýř večerní, Netopýř rezavý a Netopýř vodní.

Park o bývalého panství v Bolesławiecké ulici ve Zgorzelci

Pozůstatky tohoto bývalého parku dnes se nachází v údolí znečištěného potoka. Dochovalo se zde mnoho zajímavých a vzácných druhů stromů jako je např. jilm a habr. Pozoruhodný je exemplář rozrostlého kvetoucího břechtanu a pamětní strom - několik set let starý Dub letní o obvodu kmene 6 metrů.

Oblast zvodně

V údolí řeky Lužické Nisy (jihozápadně od centra města Zgorzelce) stejně jak území nad říční nivou od železničního viaduktu až ke Kulturnímu Domu je toto území součástí lokality síť Natura 2000 Soutěska údolí Lužické Nisy. Rybníky

Nysy Łużyckiej”. Stawy są pokryte rzęsą wodną i spirodelą wielokorzeniową – roślinami pływającymi, charakterystycznymi dla wód stojących. Między nimi wychylają się żółte główki grązeli. Szuwary wokół stawów tworzy trzcina pospolita, pałka szeroko – i wąskolistna, rzadziej tatarak. Płytkie stojące lub wolno płynące wody i zarośla nadbrzeżne to znakomite godowisko płazów, w tym traszek czy rzekotki. Takie siedliska są też chętnie odwiedzane przez duże ważki: lecicchę pospolitą i ważkę płaskobrzuchą.

Borowa Góra

Na jej suchych, południowych i zachodnich zboczach, od nieczynnego kamieniołomu do jeziora Witka rosną dobrze zachowane lasy grądowe (grąd wysoki i żyzny). W pobliżu kamieniołomu rośnie m.in. śliwa tarnina o jadalnych owocach czy lecnicza bukwicka zwyczajna. Napotkamy tu rzadkie rośliny: storczyk gnieźnik leśny, zawciąg pospolity, janowiec barwierski – niegdyś ważną roślinę przemysłową, dostarczającą żółtopomarańczowego barwnika do tkanin oraz rzadko spotykaną roślinę z rodziny selerowatych – gorysz pagórkowy.

Stawy Łagowskie

Obszar obejmuje stawy hodowlane, o bogatej roślinności wodnej i nadbrzeżnej oraz lasy łąkowe i olsy w okolicy, z licznymi drzewami pomnikowymi. Wokół rozciągają się zarośla wierzbowe, trzcinowiska, szuwary mozgowe i turzycowiska oraz łąki zalewowe. Rosną tu 2 gatunki storczyków: kukułka szerokolistna i listera jajowata, liczne rośliny wodne, np. grązele, grzybienie białe, łączeń baldaszkowy, kosaciec żółty i przybrzeżne kniecie błotne (kaczynce).

Kwitnie i owocuje chroniona kalina koralowa i kruszyna, a pod nimi rosną paprocie. W tak bogatym siedlisku występują liczne ptaki wodne, np. perkoz dwuczuby, łyska, łabędź niemy zarośli przybrzeżnych i łąkowe: czajki.

przykrywają wodni řasy a Závítka mnohokořenná - vodní rostliny typické pro stojaté vody. Mezi nimi vykukují řluté pupeny květů stulíka. Bařiny kolem rybníků tvoří Rákos obecný, Orobinec řirokolistý a Orobinec úzkolistý, řřídka Puřkvorec obecný. Mělké stojaté nebo pomalu protékající vody a vegetace na jejím břehu představuje vynikající místo pro rozmnořování se obořživelníků, včetně řčolků a rosníčky. Taková stanoviřte velmi ochotně navřtěvují velké vářky: Vážka řernořitná a Vážka ploská.

Borová Hora

Na jejích suchých a úrodných jižních a západních svazích od uzavřeného lomu k jezeru Witka rostou dobře zachovalé dubohabřiny (mezofilní, úrodné lesy). Poblíž lomu roste mimo jiné Trnka obecná s jedlými plody nebo Bukvice lékářská (řistec lékářský). Potkáme zde vzácné rostliny: orchidej Hlířtníka hnířdáka, Trávničku přímořskou, Kruřínku barviřskou - kdysi velmi důležitou pro barvení textilií, zdroj řlutě-oranřového barviva, a také vzácnou rostlinu z rodiny Miřřikovitých - Smdlník oleřníkovitý (olřovnikovitý).

Łagowské rybníky

Obslast zahrnuje chovné rybníky s bohatou vodní vegetací a bařinami a v nejbliřším sousedství luřními lesy a olřinami, ve kterých potkáme řetné památné stromy. V okolí rozkládají se vrbové houřtiny, rákosiny, chrařticové a ostrřicové bařiny a zaplavované louky. Rostou zde dva druhy orchideji: Prstnatec májový a Bradáček vejřitý, řetné vodní a bahenní rostliny např. Leknín bílý, řmel okoliřnatý, Kosatec řlutý, a na březích Blatouch bahenní. Kvetे zde a dáva plody chráněna Kalina obecná a Kruřina olřová, a pod nimi rostou kapradiny. Na tom bohatém stanoviřti vyskytuje se mnoho druhů vodních ptáků např. Potápka roháč, Lyska řerná, Labuř velká a také druhy typické pro bařiny a louky jako je řejka chocholatá.

Meandry Witki są rezerwatem przyrody istniejącym od 1 lipca 1998 r., i ustanowionym ze względu na ochronę cennego krajobrazowo obszaru doliny niwy rzeki Witki z rozwijającymi się meandrami i ślepymi ramionami starorzeczka oraz mierzejami nanosów piaskowo - żwirowych. Zadaniem rezerwatu jest ochrona naturalnego charakteru koryta rzecznego wraz ze zbiorowiskami roślin i populacjami zwierząt podmokłych łąk rzecznej doliny oraz lasów porastających zbocza koryta. Rezerwat ma powierzchnię 137 hektarów, znajduje się na wysokości 220 - 280m n.p.m., a leży na terenie gmin Wiśniowa (Višňová) i Czernousy (Černousy). Częścią terenu chronionego jest Dębowy staw, obszar o szczególnym znaczeniu ornitologicznym dla terenu północnych Czech. Geologicznie teren obszaru znajduje się na granicie rumburskim oraz czwartorzędowych osadach.

Flora rezerwatu

Z całkowitego obszaru 137 hektarów około 17,2 hektara przypada na tereny leśne. Na rumowiskach skalnych rosną tutaj: Dąb bezszypułkowy i Dąb szypułkowy oraz inne gatunki, takie jak lipa drobnolistna i szerokolistna, wiąz, klon jawor, grab, jarząb, jesion, jodła i brzoza. Na terenach podmokłych rośnie Olsza czarna, Wierzba biała, Wierzba trójpręcikowa, Wierzba uszata, Topola osika, Trzmielina pospolita, Kalina koralowa, Czeremcha zwyczajna, Dziki bez czarny, Bez dziki koralowy, zostały tu wysadzone następujące gatunki: świerk, modrzew, sosna i krzew Wawrzynek wilczelyko.

W lasach rośnie chroniona Lilia złotogłów, Kokorycz pusta i Kokorycz wątła, Konwalia majowa, Wilczomleczył słodki, Czerniec gronkowy, Kruszczyk szerokolistny, Zerwa kłosowa, zaś na mokradłach i w zbiornikach wodnych występują: Czermień błotna, Trzcina pospolita i Rzęśl wielkoowocowa. W samej rzeźce Witce oprócz pospolitej Rzęśli hakowatej występuje tu, na naszym terenie jak dotąd niemal w ogóle nieznaną - Rzęśl płaskoowocową.

Fauna

Występuje tu bardzo rzadki gatunek pająka Wymyk szarawy, żyjący w piaskowych

Meandry Smědé jsou přírodní rezervací vyhlášenou 1. července 1998 na ochranu krajinářsky hodnotného území údolní niwy řeky Smědé (pol. Witki) s vyvíjejícími se meandry a ślepými rameny a štěrkopískovými náplavy. Má chránit přirozený charakter říčního koryta se společenstvy rostlin a živočichů mokřadů, říční niwy a svahového lesa. Rezervace má rozlohu 137 hektarů, leží v nadmořské výšce 220 – 280 metrů, nachází se v katastrech obcí Višňová a Černousy. Součástí chráněného území je také Dubový rybník, ornitologicky významná lokalita severních Čech. Geologicky se území nachází na rumburské žule a kvarterních sedimentech.

Flóra

Z celkové rozlohy 137 ha připadá 17,2 ha na lesní půdu. Na sutích zde rostou dub zimní a dub letní, dále lípa srdčitá, lípa velkolistá, jilm vaz, javor klen, habr, jeřáb, jasan, jedle a bříza. V mokřadech roste olše lepkavá, vrba bílá, jiva trojmužná, jiva ušatá, topol osika, brslen evropský, kalina obecná, střemcha hroznatá, bez černý, bez červený, byl zde vysazen smrk, modřín, borovice lesní a keřík lýkovec jedovatý. V lesích roste lilie zlatohlavá, dymnivka dutá a dymnivka borovitá, konvalinka vonná, pryšec sladký, samorostlík klasnatý, kruštík širokolistý, zvonečník klasnatý, v mokřadech a ve vodě je to dábílík bahenní, rákos obecný a hvězdoš kalužní. Přimo v říčce Smědé roste kromě běžného hvězdoše háčkatého také z našeho území zatím téměř neznámý hvězdoš hranoplodý.

Fauna

Vyskytuje se zde velmi vzácný pavouk slíďák

nanosach jedynie w trzech miejscach na terenie Republiki Czeskiej, ponadto również rzadki pająk *Marpissa radiata*. W rzece żyje Minóg strumieniowy i Strzebla potokowa. U Dębowego stawu gniazduje także rzadki gatunek ptaka: żuraw popielaty.

Rezerwat został ustanowiony dla ochrony naturalnego charakteru doliny niwy podgórskiej rzeki z naturalnie rozwijającym się korytem rzeczonym, ze ślepymi ramionami i fenomenem nanosów piaskowo - żwirowych. Częścią chronionego terenu jest także staw Dębniak - obszar ornitologiczny o dużym znaczeniu dla północnych Czech, a ponadto występuje tu ekosystem lasu liściastego porastającego stok nad prawym brzegiem rzeki Witki. W runie dębowo-lipowego gaju rośnie Lilia złotogłów (*Lilium martagon*), Piżmaczek wiosenny (*Adoxa moschatellina*), Miodunka plamista (*Pulmonaria officinalis*) i Miodunka ciema (*Pulmonaria obscura*). Mokradła wokół stawu są siedliskiem chronionej Czeremieni błotnej (*Calla palustris*) i Turzycy ciborowatej (*Carex bohemica*). W dolinie Witki stwierdzono występowanie wielkiej ilości rzadkich gatunków zwierząt - z nich co najmniej 40 jest chronionych prawnie. Z kręgowców można wymienić choćby: Wydrę europejską (*Lutra lutra*), Grzebiuszkę ziemną (*Pelobates fuscus*), Traszkę grzebieniastą (*Triturus cristatus*), a z licznych przedstawicieli gnieźdzących tu chronionych gatunków ptaków na przykład:

Bekasa kszuka (*Gallinago gallinago*), Perkoz rdzawoszyj (*Podiceps grise-gena*), Pójdzkę zwyczajną (*Athene noctua*), Trzciniaka zwyczajnego (*Acrocephalus arundinaceus*), albo zimorodka zwyczajnego (*Alcedo atthis*). W ostatnich latach zaczęły tu gnieździć rzadki gatunek żurawia - żuraw popielaty (*Grus grus*). W wodach rzeki Witki występuje znaczna populacja Minoga strumieniowego

popelawy, żyjący na piaszczystych náplawach pouze na třech místech v ČR, dále vzácný pavouk druhu *Marpissa radiata*. V řece žije mihule potoční a střevle potoční. U dubového rybníku hnízdí také vzácný jeřáb popelavý.

Rezervace byla zřízena k ochraně přírodního rázu údolní nivy podhorské řeky s přirozeně se vyvíjejícím říčním korytem, se slepými rameny a s fenoménem šterkopískových náplavů. Součástí chráněného území je též rybník Dubák - ornitologicky významná lokalita severních Čech, a dále ekosystém listnatého svahového lesa nad pravým břehem Smědé (pol. Witki). V podrostu dubolipového háje roste lilie zlatohlavá (*Lilium martagon*), pižmovka obecná (*Adoxa moschatellina*), plicník lékařský i tmavý (*Pulmonaria officinalis*, *Pulmonaria obscura*) aj. Mokřady u Dubáku jsou lokalitou chráněného dáblíku bahenního (*Calla palustris*) a ostřice šáchorovité (*Carex bohemica*). V údolí Smědé bylo zjištěno velké množství vzácných živočichů - z nich nejméně 40 je zákonem chráněno. Z obratlovců jako příklad jmenujme vydru říční (*Lutra lutra*), blatnici skvrnitou (*Pelobates fuscus*), čolka velkého (*Triturus cristatus*), z četných zástupců zde hnízdících chráněných druhů ptáků např. bekasínu otavní (*Gallinago gallinago*), potápku rudokrkou (*Podiceps grise-gena*), sýčka obecného (*Athene noctua*), rákosníka velkého (*Acrocephalus arundinaceus*) nebo ledňáčka říčního (*Alcedo atthis*). V posledních letech tu opakovaně zahnízil evropsky významný

(Lampetra planeri), a z innych gatunków ryb np. Miętus pospolity (Lota lota), Strzebla potokowa (Phoxinus phoxinus), czy Głowacz pospolity (Cottus gobio). Do najważniejszych bezkręgowców należy pająk Wymyk szarawy (Arctosa cinerea), związany z siedliskami nanosów żwirowo - piaskowych.

Rezerwat przyrody Meandry Witki

Staw Dębniak, który obejmuje teren 12 hektarów, jest jednym z największych i najstarszych stawów na Ziemi Frydlańskiej. Historycznie jego istnienie zostało udokumentowane już w XVI wieku, kiedy to jest określany jako „Wielki staw koło Witki”. W połowie XVII wieku był pusty, aż w 1664 roku ponownie zarybiony i już pod nazwą „Wielki” stał się częścią majątku rodu Gallas z Frydlantu. Staw prawdopodobnie powstał poprzez pogłębienie i przecięcie ślepego ramienia Witki u zbiegu rzeki z bezimiennym dopływem prawostronnym. Na tamie Dębniaka występują wyjątkowo duże okazy dębów bezszypułkowych i czerwonych (Quercus robur, Quercus rubra), od których staw prawdopodobnie został tak nazwany.

druh – jeřáb popelawy (Grus grus). Ve vodách Smědě žije silná populace mihule potochní (Lampetra planeri), z dalších druhů ryb např. mník jednovousý (Lota lota), střevle potochní (Phoxinus phoxinus) nebo vranka obecná (Cottus gobio). K nejzávažnějším bezobratlým patří pavouk slídač (Arctosa cinerea), vázaný na štěrko-pískové náplavy.

Přírodní rezervace Meandry Smědě

Dubák o rozloze 12 ha patří k největším a nejstarším rybníkům na Frydlantsku. Historicky je jeho existence doložena již ze 16. století, kdy je zmiňován jako „velký rybník při Smědě”. V polovině 17. století byl pustý, v r. 1664 jej opět již zarybněný získali frýdlantští Gallasové, tehdy pod jménem „Velký”. Rybník údajně vznikl vyhloubením a přehrazením slepého ramene Smědě v místě soutoku řeky s bezejmenným pravostranným přítokem. Na hrázi Dubáku rostou mimořádně mohutné exempláře dubů letních a červených (Quercus robur, Quercus rubra), podle nichž se patrně dnes rybník jmenuje.

W pobliżu Jablonného w Podještědí w północnych Czechach na skraju obszaru specjalnej ochrony Natura 2000 „Horní Ploučnice” Towarzystwo „Čmelák” (Trzmiel) stworzyło projekt Mokradła Jablonné. Z zaniedbanego i zarośniętego obszaru z nielegalnymi wysypiskami śmieci, powstało małe miejsce dla ludzi i przyrody. Schronienie znalazły tu chronione gatunki roślin i zwierząt, a jednocześnie ten podmokły park jest ulubionym miejscem rekreacji i wypoczynku. Dziś znajduje się tu min. system zbiorników wodnych, drewnianych chodników, mola, ławki, znaki edukacyjne i wiele więcej. Towarzystwo „Čmelák” (Trzmiel) od 2005 roku przygotowało i wdrożyło te zmiany przy wsparciu sponsorów, fundacji i setek wolontariuszy. To właśnie zakup podobnie zdevastowanych obszarów i ich przekształcenie w cenne dla ludzi i dla natury miejsca jest główną działalnością organizacji.

Jak wyglądają Mokradła Jablonné po rewitalizacji?

8 hektarów terenów, które składają się z ośmiu wykopanych stawów, podmokłe łąki, mokradła i rozlewiskowy las łęgowy, łąg olszowy, w tym dwa potoki na skraju miasteczka Jablonné w Podještědí.

Ponad to:

- odnowiona główna droga
- 435 m chodników z drewna,
- 40 m ścieżki z dębowych plastrów,
- 3 nasypy żwirowe, drewniane i kamienne mola
- przez obszar można przejść tzw. suchą stopą,
- ławki, stolik, kosze na śmieci
- ścieżka edukacyjna wraz z częścią interaktywną,
- wydrążone pnie do zabawy dla dzieci.

U Jablonného w Podještědí w severních Čechách na okraji Evropsky významné lokality soustavy Natura 2000 „Horní Ploučnice” vytváří Spolek Čmelák projekt nazvaný „Mokřady Jablonné”. Ze zanedbané a zarostlé plochy s černými skládkami vzniklo malebné místo pro lidi i pro přírodu. Útočiště zde naležly

chráněné rostliny a živočichové a zároveň je tento mokřadní park vyhledávaným místem k rekreaci a odpočinku. Dnes zde naleznete soustavu tůní, dřevěné chodníky, mola, lavičky, naučné cedule a mnoho dalšího. Čmelák od roku 2005 proměnu připravil a realizoval s podporou sponzorů, nadací a stovek dobrovolníků.

Právě výkupy podobně zdevastovaných lokalit a jejich přeměna na hodnotná místa pro lidi i pro přírodu, je hlavní činností naší organizace. Jak vypadají Mokřady Jablonné po revitalizaci? 8 hektarů pozemků, které tvoří soustava osmi vyhloubených tůní, podmáčené louky, mokřady a lužní olšový luh včetně dvou potoků na kraji města Jablonné v Podještědí.

Kromě toho zde se nachází:

- opravená páteřní cesta
- 435 m hatových chodníků,
- 40 dubových šlapáků,
- 3 šterkové násypy, dřevěná a kamenná mola –

Fauna i flora

- nowe schronienia dla zwierząt: specjalne miejsca, gdzie ukryć się mogą jaszczurki i węże, budki dla sów i nietoperzy

- kosaciec sybirski, kosaciec żółty, Czermień błotna, tatarak, Mięta nadwodna, Żabieniec, babka wodna i Krwawnica pospolita

Swój dom znalazło tutaj także wiele innych zwierząt: Zimorodek zwyczajny, Traszka grzebieniasta, Żaba trawna i wiele innych.

Regularna coroczna opieka

- ręczne wyrywanie pałki z toni wodnej - regularnie wyrwana jest z wody pałka, aby nie zarosła toni wodnej całkowicie i aby zimorodki, zaskrońce, żaby, piżmaki amerykańskie i inne zwierzęta nie straciły swoich domów.

- ręczne koszenie łąk - co roku koszone są łąki, aby dostały szansę życia również i te mniej ekspansywne gatunki roślin jak na przykład: Czermień błotna, Kosaciec sybirski i Kosaciec żółty

- regularne sprzątanie i utrzymanie terenu.

lokalitu lze projít suchou nohou

- lavičky, stůl, odpadkové koše

- naučný okruh včetně interaktivní části,

- duté kmeny na prolézání pro děti

Fauna a flora

- nové úkryty pro živočichy: ještěrkovník, sovník, netopýří budky, hadník

- vysázeny kosatce sibiřské, kosatce žluté a dřáblik bahenní, dále puškovec, máta vodní, žabník jitrocelový a kyprěj vrbice)

- domov, zde našlo mnoho živočichů: ledňáček říční, čolek obecný, skokan hnědý, rosnička zelená, ondatra pižmová a další

Pravidelná každoroční péče

- ruční vytrhávání orobince z tůní - pravidelně vytrháváme orobinec z tůní, aby zcela nezarostly a aby ledňácci, užovky, skokani, ondatry a další živočichové nepřišli o svoje domovy.

- ruční sečení luk - každý rok louky kosíme, aby šanci k životu dostaly i méně průbojné druhy rostlin, jako jsou dřáblik bahenní, kosatec sibiřský a kosatec žlutý.

- pravidelný úklid a údržba

Nowa Puszcza / Nový prales

Na terenie obszaru Natura 2000 „Vápenice-Basa” niedaleko góry Ještědu w płn. Czechach od 2004 r. realizowany jest projekt o nazwie „Nový prales”. Towarzystwo „Čmelák” (Trzmiel) zmienia w tym miejscu monokultury świerkowe, w których żyje minimalna ilość innych gatunków roślin i zwierząt na naturalny, harmonijny i różnorodny las.

Zostało już wykupionych 35 hektarów wegetującego lasu, usunięto część świerków a na ich miejsce posadzono ponad 70 tysięcy jodeł, buków, jaworów i innych gatunków drzew. Obszar należy do europejskiej sieci obszarów chronionych Natura 2000 i jest domem wielu gatunków chronionych prawnie roślin i zwierząt. Na terenach Nowej Puszczy wcześniej rosły tylko świerki. Przed pięćdziesięcioma laty posadził je tutaj człowiek i wytworzył sztuczną monokulturę świerkową. Oprócz mchu i igliwia nie dało się tam znaleźć nic więcej. Można by powiedzieć, że była to taka świerkowa pustynia. Przemianą tych lasów zwracamy tym miejscom różnorodność roślin i zwierząt, ponadto nowo powstały las mieszany lepiej zatrzymuje wodę na tym terenie w którym rośnie i jest w stanie lepiej stawiąć czoło najróżniejszym katastrofom przyrodniczym, np. przemnożeniu się szkodników takich jak kornik drukarz.

Na území Evropsky významné lokality soustavy Natura 2000 „Vápenice-Basa” niedaleko Ještědu v severních Čechách probíhá již od roku 2004 projekt nazvaný „Nový prales.” Spolek Čmelák zde přeměňuje smrkové monokultury téměř bez života na přirozený, harmonický a pestrý les.

Již bylo vykoupeno 35 hektarů živočišných porostu, odstraněna část smrků a na jejich místo vysázeno přes 70 tisíc jedlí, buků, javorů a dalších druhů dřevin. Lokalita je součástí evropské sítě chráněných území Natura 2000 a je domovem mnoha druhů chráněných rostlin a živočichů.

Celem projektu Nowa Puszcza jest przekształcić monokulturę świerkowe na las bliski przyrodzie, który później stopniowo, będzie pozostawał w rękach natury. Za dwieście, trzysta lat powstały drzewostan ma przypominać puszczy i w ten sposób dać znowu szansę przyrodzie aby mogła się rozwijać.

Nową Puszczy tworzy sześć oddzielnych parceli o łącznej powierzchni 35 hektarów. Tu zmiany są widoczne na pierwszy rzut oka. Została wycięta jedna trzecia świerków, a w przygotowane miejsca posadzono ponad 70 tysięcy sadzonek pierwotnych gatunków drzew - jak np. jodły, buki, jesiony, wiąz i tym podobne. Te sadzonki sadzili przede wszystkim wolontariusze. Nowa puszcza jest dostępna dla turystów, poprzez najstarszą jej część wiedzie nawet czesko-niemiecka ścieżka edukacyjna, a więc odwiedzający mogą na własne oczy przekonać się jakie zmiany w przyrodzie nastąpiły i dowiedzieć się ciekawostek o miejscowej przyrodzie i historii regionu.

W Nowej Puszczy nadal będą sadzone pierwotne gatunki drzew, a w dalekosiężnym horyzoncie jest pomysł aby połączyć tych sześć obszarów w swego rodzaju prototyp lasu. W ten sposób powstanie nowe miejsce dla przyrody, tak jak powinna wyglądać - w miejscu obecnego pola świerków co w przyszłości przyniesie owoce naszym dzieciom. Powstanie w ten sposób modelowy obiekt dla odnowy innych młodych monokultur świerkowych i miejsce do życia dla nowych gatunków roślin i zwierząt zagrożonych życiem.

Na pozemcích Nowého pralesa dřive rostly jen smrky. Před padesáti lety je sem nasázal člověk a vytvořil umělou smrkovou monokulturu. Kromě mechu a jehličí jste tam toho moc nenašli. Dalo by se říci, že to byla taková smrková poušť. Přeměnou těchto lesů navracáme druhovou pestrost rostlin a živočichů, navíc nově vzniklý smíšený les lépe dokáže zadržet vodu v krajině a také odolávat nejrůznějším kalamitám, třeba i kůrovcovým.

Cílem projektu Nový prales je přeměnit smrkové monokultury na les přírodě blízký, který potom postupně, až mu dáme impuls, ponecháme přírodě. Chceme, aby za dvě stě, tři sta let vznikl porost, který by se podobal pralesům a dát tak přírodě znovu šanci aby se mohla vyvíjet.

Nový prales dnes tvoří šest oddělených pozemků o rozloze 35 hektarů. Změny jsou jasně viditelné. Byla prořezána třetina smrků a do připravených míst bylo dosazeno více než 70 tisíc sazenic původních dřevin - jako jsou jedle, buky, jasan, javory, jilmů a podobně. Tyto sazenice sázeli zejména dobrovolníci. Nový prales je přístupný veřejnosti, a skrz nejstarší část vede i česko-německá naučná stezka, takže lidé se mohou na vlastní oči přesvědčit o proměně přírody a dozvědět se zajímavosti z místní přírody i historie regionu.

V Novém Pralesi budeme nadále sázet původní dřeviny a v dlouhodobém horizontu bychom chtěli zcelit současných šest pozemků v jeden a vytvořit tak prototyp umělé

vytvořeného lesa co nejpodobnějšího původním pralesům. Vznikne tím nové místo pro přírodu, jak má být - namísto současného pole smrků. A to se v budoucnu vrátí našim dětem a dětem našich dětí. Vznikne tím modelový objekt pro obnovu jiných mladých smrkových monokultur a místo pro život pro rostliny a živočichy, kterým hrozí vyhynutí.

Gmina Bogatynia

Obec Bogatynia

Gmina położona jest na najdalej wysuniętym na południowy-zachód malowniczym zakątku Polski, w tzw. „Worku Turoszowskim”. Historia gminy Bogatynia to historia Górnych Łużyc, które od pierwszych wieków naszej ery zamieszkiwali Serbołużycanie, wywodzący się z Słowian Połabskich. Miasto Bogatynia powstało ze starej łужицkiej wsi łańcuchowej Rychłów, usytuowanej wzdłuż rzeki Miedzianki, prawego dopływu Nysy Łużyckiej. Interesującym walorem architektonicznym, przeważającym na terenie miasta i okolicznych wsi, jest zabudowa łuzicka o konstrukcji zrębowo-słupowej, charakterystycznej dla architektury XVII i XVIII wieku.

www.bogatynia.pl

Obec se nachází v nejvzdálenějším jihozápadním a malebném zákoutí Polska v Turoszowské kotlině. Dějiny obce Bogatynia to také dějiny Horní Lužice, kterou od prvních století našeho letopočtu obýdli Lužičtí Srbové kteří pochází z etnika Polabských Slovanů. Město Bogatynia vzniklo ze staré lužické lesně-rolnické (lesně-lánové) vsi Rychłów, umístěné podél řeky Olešky (pol. Miedzianki), pravého přítoku Lužické Nisy. Zajímavou architektonickou předností převažující ve městě a sousedících vesnicích jsou lužické stavby zbudovány technikou roubení, typickou pro architekturu 15. a 16. století.

Styk trzech granic (trójkąt) - to tutaj spotykają się granice trzech państw: Polski, Czech i Niemiec. Upamiętnione obeliskami, historyczne miejsce centralnych obchodów wejścia Polski i Czech do Unii Europejskiej. Popularny cel wycieczek pieszych, rowerowych i samochodowych, atrakcyjny przystanek podczas spływu Nysą Łużycką. Miejsce międzynarodowych imprez, spotkań i integracji Polaków, Czechów i Niemców.

Pomnik przyrody - Przed budynkiem zarządu Kopalni Węgla Brunatnego Turów stoi oryginalny pomnik przyrody, olbrzymi pień drzewa iglastego sprzed około 18 milionów lat. Ten gatunek drewna najbardziej zbliżony jest do sekwoi. Współcześnie sekwoje to jedno z największych i najdłużej żyjących drzew na

Soutok tři hranic (Trojmezí) - to zde se setkávají hranice tři zemi: Polska, Německa a Česka. Na tomto historickém místě kde se konaly ústřední oslavy vstoupení Polska a České Republiky do Evropské Unie k připomenutí této události byly

umístěny pamětní obelisky. Je to oblíbená turistická atrakce a cíl pěších túr, cyklistických výletů, dostanete se sem i autem na místo které je zároveň atraktivní zastávkou během sjezdu na lodích po Lužické Nise. Je to místo mezinárodních akcí, setkání

a integrace Poláků, Čechů a Němců.

Přírodní památka - Před budovou kde sídlí představenstvo Hnědouhelného lomu Turów stojí svérázná přírodní památka, obří kmen jehličnatého stromu pocházející z doby přibližně před 18 milionů let. Tento druh stromu nejvíc se podobá dnešní Sekvoji. Současné sekwoje patří k nejvyšším a nejdéle

świecie. Dorastają do 110 metrów a średnica ich pnia liczy od sześciu do dziewięciu metrów. Właśnie takie pnie, w basenie utworzonym przez zapadnięcie się lokalnego złoża, zamieniły się w skałę osadową zwaną węglem brunatnym.

Izba regionalna w kompleksie Zespołu Szkoły Podstawowej im. Jadwigi Śląskiej i Gimnazjum w Działoszynie gromadząca zbiory przedmiotów użytkowych, mebli i narzędzi rolniczych. Prezentuje również dokumenty i fotografie obrazujące życie mieszkańców Działoszyna i okolicznych miejscowości od XVIII do XX wieku.

Kościół Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Bogatyni wzniesiony w 1868 roku przez zakon cysterek jako kościół przyklasztorny. Zbudowany w stylu neogotyckim, murowany, jednonawowy. Posiada zabytkowy kamienny portal nad wejściem oraz oryginalną stolarkę wewnątrz.

Kościół Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Bogatyni wzniesiony w XVII w. Przebudowany w 1752 roku i w latach 1823-25. Spalony w 1966 roku po czym odbudowany w latach 1966-68. Posiada zabytkowe kamienne portale nad wejściem głównym i wejściem do zakrystii oraz 6 kamiennych epitafiów z XVI i XVII w.

żijícím stromům na světě. Dorůstají do výšky 110 metrů a průměr kmene dosahuje od 6 do 9 metrů. Přesně takové stromové kmeny, v bazénu vytvořeném zhroutilím se místního ložiska, se změnily v sedimentární skálu nazývanou hnědým uhlím.

Regionální pamětní síň v budově I a II stupně Základní školy Jadwigi Śląskiej (Hedviky Slezske) v Działoszynie shromažďuje předměty užitého umění, nábytek a zemědělské nářadí. Prezentuje také dokumenty a snímky představující život obyvatel obce Działoszyn a okolních vesnic od 18. do 20. století.

Kostel neposkvrněného početí nejsvatější Panny Marie v Bogatyni byl postaven v roce 1868 řádem sester cisterciáček jako klášterní svatyně. Byl postaven v novogotickém stylu, je zděný a jednoloďový. Nad vchodem nachází se kamenný portál a uvnitř kostel je vybavený jedinečným dřevěným nábytkem.

Kostek svatých apoštolů Petra a Pavla v Bogatyni byl postaven v sedmáctém století. Přestavován byl v roce 1752 a také v období 1823-25. Shořel v roce 1966, a v období 1966-68 byl znovu postaven. Hlavní vchod do kostela a vchod do sakristii lemují kamenné portály a 6 kamenných epitafů ze 16. a 17. století.

Zabudowa przysłupowo-zrębowa W gminie Bogatynia zobaczyć można zespół drewnianych budynków łużyckich z XVII–XIX w., osobliwość na terenie Polski. Konstrukcja tych domów charakteryzuje się połączeniem wielu materiałów i technik budowlanych, gdzie p o d s t a w o w y m elementem jest przysłup – stąd nazwa dom przysłupowo-

zrębowy. Domy te w większości piętrowe, na parterze posiadały warsztaty tkackie. Wiele z nich posiada elementy zdobnicze – portale drzwiowe, opaski okienne i dekorowane słupy.

Obóz Jeniecki w Sieniewce W 1941 roku w starych koszarach w Sieniewce utworzono filię obozu koncentracyjnego Gross-Rosen i Auschwitz. Więziono tam jeńców różnych narodowości: Anglików, Belgów, Francuzów, Jugosłowian, Włochów i Sowieców. W starych koszarach (obecnie szpital dla Psychicznie i Nerwowo Chorych) produkowano silniki do samolotów bojowych. Produkcja objęta była ścisłą tajemnicą państwową, podobnie jak fakt istnienia lotniska.

Obiekty przemysłowe to stały element pejzażu gminy Bogatynia. U niektórych budzą chęć poznania tego, co mieści się za zamkniętą bramą zakładu. Jednym z takich miejsc jest Kopalnia Węgla Brunatnego „Turów” z ogromnym wyrobiskiem – „dziurą w ziemi” w kształcie misy o głębokości ok. 210 m i powierzchni 24 km². Niewątpliwą atrakcją jest możliwość zwiedzenia kopalni połączona ze zjazdem na ścianę węglową.

Podstávkové roubené stavby V obci Bogatynia je možné shlédnout komplex dřevěných łużyckých staveb z období sedmnáctého až devatenáctého století, který je výjimečný v celostátním měřítku. Konstrukce těchto budov se vyznačuje kombinací mnoha různých stavebních materiálů a stavebních technik, a základním prvkem je podstávka – od které pochází název Podstávkový dům. Ve

většině případů nad přízemní roubenou částí kde se nacházely tkalcovské dílny je umístěné patro. Mnohé z nich mají ozdobné prvky - dveřní portály, okna lemované opaskem a také dekorativní pilíře.

Zajatecký tábor v Sieniewce V roce 1941 v bývalých kasárnách v Sieniewce byla založena pobočka koncentračního tábora Gross-Rosen a Auschwitz. Vězňeni byli zde zajatci různých národností:

Britové, Belgičané, Francouzi, Jugoslávci, Italové a Rusové. Ve starych kasárnách (dnes zde sídlí nemocnice pro duševně nemocné) byly vyráběny motory pro vojenská letadla. Výroba byla přísně

střeženým státním tajemstvím, stejně jako skutečnost existenci letiště.

Průmyslové budovy jsou stálci v krajině obci Bogatynia. Některé vzbuzují zájem prozkoumání toho co skrývá se za zavřenou bránou podniku. Jedním z takových míst je Hnědouhelný Lom „Turów” z důlním dílem obřích rozměrů - „dírou v zemi” ve tvaru misky o hloubce cca. 210 metrů a rozloze 24 čtverečních kilometrů. Beze sporu velkou atrakcí je možnost prohlídky povrchových dolů spojena se sestupem na hnědouhelnou stěnu.

Gmina Višňová

To największa gmina w północno - zachodniej części cypla Frydlantskiego, rozpościerająca się na zalewowych błoniach wokół rzeczki Smědy przy granicy polsko-czeskiej, dla której charakterystyczne jest niskie położenie na wysokości 250 m n.p.m. Gmina składa się z dziewięciu osad: Andělka, Filipovka, Loučná, Minkovice, Poustka, Předlánc, Saň, Víška i Višňová, która jest z nich najstarsza. Pierwsze wzmianki o miejscowości datowane są około roku 1334 i aż do początku XVIII stulecia należała ona do właścicieli ziemskich, będących lennikami rodów władających Frydłantem i przyległymi majątkami.

Gmina ma do zaoferowania wiele interesujących atrakcji turystycznych, można odwiedzić ją na rowerze, udać się na zakupy, miło spędzić czas i jednocześnie przyjemnie polechtać podniebienie lokalnymi specjami.

www.ob-vis.net

Obec Višňová

Největší obec v severozápadní části Frydlantského výběžku, rozkládající se v nivních lukách okolo říčky Smědě (pol/ Witki) na česko-polské zemské hranici, pro kterou je charakteristická velmi malá nadmořská výška, okolo 250 m.n.m. Obec se skládá z devíti osad: Andělka, Filipovka, Loučná, Minkovice, Poustka, Předlánc, Saň, Víška a Višňová, která je nejstarší. Poprvé byla zmiňovaná kolem roku 1334 a až do počátku 18. století byla v majetku lenních pánů podléhajících majitelům frydlantského panství.

Dá se tu na mnohé zajímavé a jedinečné podívat, třeba na kole, nakoupit, posedět, navečeřet, pochutnat si na lokálních specialitách i přenocovat.

Warto zobaczyć:

Zbiór architektury górnołużyckiej

W wioskach wchodzących w skład gminy znajduje się godny uwagi zbiór architektury górnołużyckiej z 18 i 19 stulecia. Są to prostokątne budynki z murowanym (cembrowanym**) lub oszalowanym*** parterem oraz z szachulcowym**** piętrem.

Stojí za vidění:

Soubor hornolužické architektury

V osadách a vesnicích obce najdeme pozoruhodný soubor hornolužické architektury z 18. a 19. století. Jedná se o obdélné domy s roubeným či zděným přízemím a hrázděným patrem.

Twór skalny to grupa potężnych głazów z granitu rumburskiego znajdująca się na zachód od gminy. Interesująca pod względem turystycznym grupa potężnych głazów znana pod nazwą Pogańskie Kamienie. W dolnej nieuregulowanej części koryta rzeki Smědy znajduje się rezerwat przyrody Meandry Smědy, ustanowiony w 1998 roku. W czasie powodzi która miała miejsce w 2010, budynki w gminie przed zalaniem uratował stupięćdziesięcioletni dąb. W 2013 roku zwyciężył w konkursie Drzewo Roku i od tego czasu celebруемy Dąb obrońcę, który rośnie w osadzie Víska.

Skalní skupina je turisticky zajímavá skalní skupina obřích balvanů tvořená rumburskou žulou zvaná Pohanské kameny a nacházející se západně od obce. Na dolním neregulovaném toku řeky Smědé byla vyhlášena roku 1998 Přírodní rezervace Meandry Smědé. Během povodní, k němž došlo v roce 2010, zachránil budovy v obci před zaplavením 150 let starý dub. V roce 2013 zvítězil v soutěži Strom roku a od té doby oslavujeme Dub ochránce, který roste v osadě Víska.

Zabytkowa elektrownia wodna znajdują się na skraju wioski Víška, która do dziś jest czynna i wykorzystuje siłę wody rzeki Smědy, spiętrzonej jedną zaporą na jej toku (pozostałe obiekty są to nieruchomości jazy).

Kościół Św. Anny w miejscowości Andělka zbudowany na końcu XVIII wieku, w którym odbywają się też koncerty, jest to również miejsce pielgrzymek. Tuż obok kościoła znajduje się jeden z czterech prastarych pokutnych krzyży regionu Frýdlantskiego. Przepisy:

* **kataster** - jednostka techniczna którą tworzy topograficznie zamknięty i w wykazie nieruchomości zarejestrowany razem, zbiór nieruchomości

** **cembrowanie** - obmurowanie

*** **szalowanie** - deskowanie, (deskówka, szalówka)

**** **szachulec** - ściana szkieletowa (szkielet drewniany) z wypełnieniem gliniano-słomianym lub gliniano-trzciniowym.

Mur pruski - rodzaj ściany szkieletowej, inaczej ryglowej, ramowej lub fachówki (z niem. Fachwerk), wypełnionej murem z cegły, często myłona z szachulcem. Jego konstrukcja drewniana jest widoczna, często impregnowana i może być traktowana jako element dekoracyjny. Ceglana elewacja, zwykle już w trakcie użytkowania budynku, mogły ulegać tynkowaniu i bielaniu, co nadawało im pozorny wygląd białej elewacji szachulcowej.

Na okraji obce Víška je do dnes fungující historická vodní elektrárna, která využívá sílu vody Smědé (pol. Witki) vzduté jedinou přehradou na toku Smědé (ostatní jsou jen pevné jezy).

V obci Andělka je kostel sv. Anny z konce 18. století, ve kterém se pořádají koncerty a je zároveň poutním místem. Hned u kostela se nachází jeden z čtyř prastarých smírčích křížů na Frýdlantsku.

vysvětlivky

* **Katastr** - rejstřík či seznam; katastrální území – oblast vymezená nemovitostmi evidovanými ve společném katastru (katastrální knize), zpravidla je totožná s územím dnešní nebo původní obce; někdy se lidově slovem „katastr“ označuje též rozloha území obce

** **vyzdívka** - obložení, zdění

*** **šalování, šalunk** – dřevěné obložení, bednění

**** **Hrázděná stěna** - dřevěná kostra stěny je konstruována z hraněných svislých a vodorovných trámů zpevněných šikmými vzpěrami a její volný vnitřní prostor je vyplněn materiálem hliněnou mazaninou a plněná slámou nebo rákosím.

Hrázděné zdívno - je typ zdění na bázi dřeva (německý: Fachwerk). Konstrukční systém tvoří kombinace dřevěných trámových prvků, které vytvářející celistvou nosnou kostru, jež je nejčastěji vyplněna cihelným zdívem nebo v některých případech kamenným zdívem. Jeho dřevěná struktura je viditelná, často impregnovaná a může být považována za dekorativní prvek. Zděné fasádní plochy, obvykle už během užívání budovy, mohly být omítnuty a bělené, což jim dalo vzhled vybledlé, napůl roubované fasády.

BAZA NOCLEGOWA i GASTRONOMICZNA

Ubytování a stravování

Szczegółowe informacje na ten temat znajdziecie w miejscowościach:
Podrobné informace k tomuto tématu naleznete zde:

BOGATYNIA

Gminny Punkt Informacji Turystycznej

Turistické informační centrum

ul II Armii WP 1

telefon: +48 75 77 25 276,

czynne: pon. - pt: 7.00 - 15.00

www.osirbogatynia.pl

LIBEREC

Punkt Informacji Turystycznej

Městské informační centrum

nám. Dr. E. Beneše 23,

telefon: +420 485 101 709

www.visitliberec.eu

Bory Dolnośląskie

Uroczyńska Borów Dolnośląskich

Pięńska Dolina Nysy

Przelomowa Dolina Nysy Łużyckiej

Meandry Smědé

MOKŘADY Jablonné

Nový prales

